

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

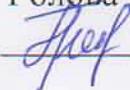
**ПРОГРАМА
ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЇ»**

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Освітня програма: Середня освіта (Біологія та здоров'я людини).
Психологія

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні науково-методичної комісії
природничо-географічного факультету
«31» серпня 2020 р. (протокол №1)
Голова науково-методичної комісії
 доц. Грабовська С.Л.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму випускного екзамену «Теорія і практика психології» укладено відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти за спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Психології для другого (магістерського) рівня вищої освіти .

Випускний екзамен є кваліфікаційним і призначений для визначення теоретичної і практичної підготовки випускника до виконання професійних завдань. Програма і порядок проведення випускних екзаменів визначається «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії» та іншими нормативно-правовими актами.

Програма включає перелік питань дисциплін циклу професійно-орієнтованої (професійної та практичної) підготовки, передбачених навчальним планом та освітньо-професійною програмою підготовки фахівців:

- Експериментальна психологія
- Організація і методика соціально-психологічних тренінгів.
- Психологія професійної діяльності.
- Психологія статі та сім'ї
- Психологія творчості.
- Експериментальна психологія.
- Методика роботи психолога.

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

Здобувач вищої освіти повинен мати належний рівень професійної підготовки, який передбачає: засвоєння знань про психічні явища, закономірності їх виникнення, функціонування та розвиток, поведінку, діяльність, учинки; взаємодію людей у малих та великих соціальних групах; психофізіологічні процеси та механізми, які лежать в основі різних форм психічної активності; здатних розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології.

Як організатор різноманітних (або одного) видів діяльності в соціумі, здобувач вищої освіти повинен вміти застосовувати набуті знання в практичній роботі, має володіти методами соціально-психологічних досліджень, навичками проведення діагностичних вимірів розвитку особистості, а також впливу факторів середовища.

Магістр повинен уміти забезпечувати допустиме та доцільне психолого-педагогічне втручання у процес виховання дітей, підлітків, молоді; надавати допомогу сім'ї; виконувати роль з'єднувальної ланки поміж особистістю та суспільством; працювати в умовах неформального спілкування, залишаючись на позиції неофіційного лідера; будувати взаємостосунки в вихованцями на рівних, допомагати їм у період їх соціального та професійного визначення, захищати їхні права.

Магістр має бути гуманістом, повинен володіти комунікативними й організаторськими навичками, почуттям такту, бути висококультурною людиною. Його освіта передбачає здатність безпосередньо здійснювати психологічну, організаторську, різнопрофільну діяльність, що забезпечує його соціалізацію та профілізацію.

Загальні компетентності, якими повинен володіти випускник.

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо. Виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність, дбати про розвиток і функціонування громадянського суспільства; мати й обстоювати власну громадянську позицію незалежно від впливу політичних партій та різних конфесій.

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості, мирного співіснування суб'єктів діяльності.

Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Проявляти ініціативу, пропонувати ідеї/гіпотези та організовувати діяльність щодо їх доведення, приймати обґрунтовані рішення та нести за них соціальну, етичну відповідальність.

Здатність бути критичним і самокритичним. Осмислення, переосмислення дій для ґрунтового самоаналізу власної діяльності, самокритики та сприймання конструктивної критики.

Здатність вчитися та оволодівати знаннями. Самостійно набувати нові знання й уміння та використовувати їх у стандартних та нових ситуаціях, розвивати власний інтелектуальний потенціал.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Володіти практичними способами пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, хмарних технологій, баз даних і знань.

Здатність спілкуватися державною мовою. Досконало володіти всіма стилями та жанрами усного і писемного мовлення для комунікації з суб'єктами освітнього процесу, з різними соціальними та професійними групами.

Здатність спілкуватися іноземною мовою. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

Здатність працювати в команді. Формування навичок узгодженості та згуртованості командних і групових дій, оптимізації процесів взаємодії з колегами в професійному контексті, модерації групових дискусій та самопрезентації, запобігання виникнення конфліктних ситуацій; організація колективної діяльності відповідно до моральних, етичних та правових норм.

Фахові компетентності, якими повинен володіти випускник:

Проектувальна. Здатність використовувати науково-дослідницькі підходи до аналізу, планування, прогнозування діяльності (як особистої, так і керованого фахівцем закладу), передбачення наслідків своїх дій.

Організаційна. Здатність виконувати організаційну, моніторингову, координаційну, контрольну діяльність в управлінні початковою школою з дотриманням норм і правил охорони праці.

Методична. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності в початковій школі; доцільно використовувати у освітньому процесі науково обґрунтовані, традиційні та інноваційні методи, прийоми, засоби навчання.

Предметна. Здатність вирішувати широке коло проблем і задач через знання та розуміння фундаментальних основ предметної області.

Здатність до проведення досліджень. Використовувати форми, методи, технології та враховувати принципи науково-педагогічних досліджень,

виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток педагогічних процесів у системі початкової освіти, а також підвищення професійної майстерності педагога.

Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу. Аналізувати та критично осмислювати психолого-педагогічну та методичну інформацію для вирішення науководослідних і практичних завдань у закладах початкової освіти.

Здатність працювати в галузевому/міжгалузевому/соціальному контексті. Ефективна взаємодія з педагогічними працівниками, співпраця з нефаківцями своєї галузі (з експертами з інших галузей), з батьківською спільнотою, пропагування педагогічних знань серед широких верств населення.

Програмні результати навчання:

Знати трансформаційні зміни, пріоритети освітньої політики, сучасний стан розвитку початкової освіти в Україні та за її межами.

Знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність загальноосвітніх шкіл; напрями діяльності педагога, його функціональні обов'язки; права та обов'язки суб'єктів освітнього процесу; обсяг і функції роботи організатора початкової освіти; принципи адміністрування та управління; умови і передумови функціонування закладу початкової освіти.

Розуміти, оцінювати та творчо впроваджувати результати наукових досліджень у практику освітньої діяльності навчальних закладів.

Застосовувати теоретичні знання з фахових/нефахових дисциплін у практичній діяльності, будувати та реалізовувати логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань, відбір форм, методів та засобів організації освітнього процесу.

Досліджувати інформацію: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати.

Аналізувати та оцінювати соціальні явища й процеси, причини та наслідки кризових явищ в освіті, порівнювати моделі освіти з метою встановлення методологічних засад розвитку вітчизняної освітньої галузі.

Володіти навичками організації ефективної комунікації в процесі управління, демонструвати вміння взаємодіяти з суб'єктами освітнього процесу/зацікавленими особами та впливати на їх поведінку для створення сприятливого соціально-психологічного комунікативного середовища.

Володіти основами управління, керівництва та менеджменту в закладах початкової освіти; найбільш значущими та перспективними сучасними педагогічними ідеями й теоріями організації та управління освітнім процесом

у початковій школі; основними функціями, принципами та методами управління.

Бути наполегливим у вирішенні професійних завдань та взятих зобов'язань, нести соціальну, етичну відповідальність за внесок/результати професійної діяльності.

Здійснювати рефлексію власної професійної діяльності; володіти навичками самоорганізації, саморозвитку з метою підвищення рівня педагогічної майстерності.

ПИТАННЯ ДО ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОЛОГІЇ»

1. Творчість як самостійний вид діяльності. Механізм творчого процесу і його етапи.
2. Психологічна готовність дитини до навчання в школі
3. Діагностика акцентуйованих типів особистості. Охарактеризувати опитувальник Х. Шмішека.
4. Методи діагностики здібностей.
5. Методика роботи з пасивними дітьми.
6. Сучасні уявлення про характер, його типи. Співвідношення характеру з темпераментом.
7. Охарактеризувати комунікативну, перцептивну та інтерактивну функції спілкування.
8. Молодість як соціально-історична категорія. Розвиток особистості в молодості.
9. Характеристика мислення як пізнавального процесу, його основні види, мисленнєві операції та форми мислення.
10. Специфіка роботи практичного психолога в дитячому садку.
11. Директивна і недирективна поведінка психолога-консультанта. Охарактеризуйте види директиви.
12. Методи діагностики психічних процесів пам'яті та її видів.
13. Антична психологія: проблема душі у давньогрецькій філософії.
14. Специфіка роботи практичного психолога в закладах інтернатного типу.
15. Увага та її значення у психічній діяльності людини.
16. Предмет вікової психології, її розділи та зв'язок з іншими науками.
17. Потреби і мотиви як механізм активності особистості.
18. Види діяльності, планування роботи та звітність практичного психолога.
19. Періодизація вікового розвитку. Вік і вікова криза.
20. Розвиток психології 17-18 ст.
21. Соціально-емоційні порушення дітей та способи їх подолання.
22. Становлення та розвиток психології на Україні.
23. Дослідження соціальної фасилітації, соціальної інгібіції.
24. Діагностика міжособистісних стосунків. Тест інтерперсональної діагностики Т Лірі та його модифікований варіант ДМС Л.М. Собчик.
25. Сучасні напрямки психології.
26. Предмет та завдання історії психології, її періодизація.
27. Робота психолога з дітьми, схильними до крадіжок.

28. Загальна характеристика молодшого шкільного віку та його основні новоутворення. Навчальна діяльність як провідний вид діяльності в молодшому шкільному віці.
29. Визначення професійної спрямованості за допомогою опитувальника Д. Холланда.
30. Вроджені форми психіки і поведінки новонародженої дитини. Криза новонародженості та комплекс поживлення.
31. Роль вербального спілкування у психологічному консультуванні. Історичні етапи розвитку соціальної психології як науки.
32. Психологічне консультування у професійній сфері. Особливості консультування з приводу невдалого вибору професії, умов і місця роботи.
33. Діагностика мотиваційної готовності учня до профільного навчання.
34. Психологічна характеристика дорослості: соціальна ситуація розвитку в період зрілості та новоутворення віку.
35. Методи діагностики уяви, її видів.
36. Сутність соціально-психологічної реальності. Теоретичні та практичні завдання соціальної психології.
37. Робота психолога з дітьми, схильними до брехливості.
38. Ранній дитячий аутизм, його причини і шляхи подолання.
39. Тривожність, правила роботи з тривожними дітьми.
40. Охарактеризувати фізичні компоненти психологічного клімату. Структурування консультативного простору (психологічний кабінет, дистанція між психологом і клієнтом тощо).
41. Загальна характеристика періоду новонародженості (соціальна ситуація розвитку, його особливості і провідна діяльність).
42. Темперамент та основні теорії, що пояснюють його сутність.
43. Фундаментальні напрямки психології: біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз.
44. Психологічне консультування як один з напрямків практичної психології, його основні види.
45. Розвиток вищих психічних функцій у людини. Основні чинники розвитку вищих психічних функцій у людини.
46. Пренатальний ріст та розвиток дитини.
47. Охарактеризувати основні цілі психологічного інтерв'ю.
48. Здібності, їх структура і види. Співвідношення природного і набутого в здібностях.
49. Уявлення різних народів про душу (міфологічні вірування, Єгипет, Стародавній Китай, Індія).
50. Ранній вік та його характеристика: новоутворення раннього віку та провідна діяльність.
51. Методика роботи практичного психолога з ліворукими дітьми.
52. Креативність та основні підходи до її вивчення. Взаємозв'язок креативності з інтелектом і особистісними якостями.
53. Психіка і мозок людини: принципи роботи і загальні механізми зв'язку.
54. Підлітковий вік та його характеристика: соціальна ситуація розвитку, основні новоутворення підліткового віку та провідний вид діяльності у підлітковому віці.
55. Діагностика конституційних властивостей темпераменту. Концепція В.М. Русалова.
56. Основні етапи психологічного інтерв'ю, їх зміст та основні функції.
57. Особливості групової динаміки – прийняття групового рішення.

58. Прикладна соціальна психологія та її завдання.
59. Охарактеризувати основні навички впливу на клієнта у психологічному консультуванні.
60. Основні етапи проведення психологічного дослідження та вимоги до нього.
61. Поняття про відчуття, їх роль та місце в системі психічних процесів. Анатомо-фізіологічні механізми відчуттів.
62. Основні підходи до визначення предмету соціальної психології.
63. Психологічні ідеї Середньовіччя та епохи Відродження.
64. Становлення психології як природничої науки.
65. Методика роботи з демонстративними дітьми.
66. Варіанти стосунків у сім'ї. Специфіка спілкування у родині.
67. Розвиток експериментальної та прикладної психології.
68. Свідомість як найвища форма відображення людиною дійсності.
69. Надання психологічної допомоги соціально-педагогічно занедбаним дітям.
70. Поняття про відчуття, їх роль та місце в системі психічних процесів. Анатомо-фізіологічні механізми відчуттів.
71. Диференційна психологія як наука.
72. Психологія конфлікту. Причини конфліктів.
73. Індивід, особистість, індивідуальність.
74. Синдром «госпіталізму».
75. Розмовна дистанція. Міжособистісний простір.
76. Асиметрія півкуль та її прояви.
77. Індивідуальний стиль діяльності.
78. Дружба і любов. Взаєморозуміння в любові.
79. Стили педагогічного спілкування.
80. Темперамент як властивість індивідуальності.
81. Психологія дружніх відносин. Кодекс дружби. Моральні норми і цінності.
82. Вербальні засоби спілкування.
83. Характеристика мислення як пізнавального процесу, його основні види, мисленнєві операції та форми мислення.
84. Стрес у педагогічній діяльності.
85. Особливості роботи психолога з дітьми із затримкою психічного розвитку.
86. Комунікативна функція спілкування. Зміст спілкування.
87. Діагностика акцентуєваних типів особистості.
88. Поняття про фасілітацію. Поняття про інгібіцію.
89. Алгоритм урегулювання конфліктних ситуацій.
90. Види невербальних засобів спілкування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

«Організація і методика соціально-психологічних тренінгів»

1. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Х., Основа, 2009. 159 с.
2. Бернацька О.Б. У пошуках власного я: тренінг для підлітків. К.: Редакція загально педагогічних газет, 2012. 124 с.
3. Васютинський В.О. Методичні рекомендації з проведення тренінгу, спрямованого на посилення готовності студентської молоді до україномовного спілкування. К.: Міленіум, 2009. 35 с.
4. Вітенко І.С. Соціально-психологічний тренінг цикл вправ для підготовки лікарів-медичних психологів. Чернівці: Книги – XXI, 2008. 122 с.
5. Гольдштейн А. Тренінг умінь спілкування: як допомогти проблемним підліткам. К., Либідь, 2003. 518 с.
6. Дербеньова А.Г. Тренінги розвитку комунікативності вчителів. Основа, 2009. 159 с.

«Психологія професійної діяльності»

1. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Значення, 2008. 655 с.
2. Березовська Л.І. Психологія діяльності у 2 кн. Кн. 1 Психологія праці як складова частина психології діяльності: Навчально – методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2015. 186 с.
3. Коральчук М.С. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навч. посіб. К: Ніка-Центр, 2006. 536 с.
4. Малхазов О.Р. Психологія праці: Навч. посіб. К., Центр учбової літератури, 2010. 208 с.
5. Психологія праці у звичайних та екстремальних умовах: Навч. посіб. Тор-екон. Ун-т, 2015. 652 с.
7. Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія: Навчально-методичний посібник. Мукачево: МДУ, 2012. 182 с.

«Психологія статі та сім'ї»

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. К., МАУП. 2001. 96 с.
2. Говорун Т. В. Гендерна психологія навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. К. Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
3. Основи теорії гендеру посібник. К. К.І.С., 2004. 535 с.
4. Психологія сім'ї навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Суми Університетська книга, 2009. 282 с.
5. Седих К. В. Психологія сім'ї. К. Академія, 2017. 190 с.

6. Целуйко В.М. Психология современной семьи: Кн. для педагогов и родителей. М.:ВЛАДОС, 2004. 250 с.

«Психологія творчості»

1. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості : навчальний посібник. 2-ге вид., виправл., переробл. Суми Університетська книга, 2020. 234 с.
2. Клименко В.В. Психологія творчості навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 325 с.
3. Карпенко Л. В. Розвиток творчих здібностей дітей : метод. рек. Суми : Університетська книга, 2000. 54 с.
4. Роменець В.А. Психологія творчості навчальний посібник. Київ: Либідь, 2004. 252 с.
5. Яланська С. П. Психологія творчості навчальний посібник. Полтава ПНПУ імені В.Г Короленка, 2014. 180 с.
6. Ямницький В.М. Моделювання емоційних ситуацій в процесі творчої діяльності *Педагогіка і психологія*. 1996. №2. С.65–70.

«Експериментальна психологія»

1. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. К.. Академвидав, 2012. 400 с.
2. Горбунова В.В. Стратегії та плани експериментального дослідження Експериментальна психологія в схемах і таблицях. К.. Професіонал, 2007 208 с.
3. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології: навчально-методичний посібник. К.. Ніка-Центр, 2003. 204 с.
4. Карпенко З.С. Експериментальна психологія: методичні рекомендації до практичного курсу. Івано-Франківськ: Плай, 2000. 76 с.
5. Максименко С.Д. Експериментальна психологія: підручник. К.. ЦУЛ, 2008. 360 с.

«Методика роботи психолога»

1. Баришполь С.В. Посібник практичного психолога. Харків Основа, 2009. 267 с.
2. Бітянова М. Психолог у школі: зміст діяльності й технології. Київ Главник, 2007 159 с.
3. Гриньова Н. В. Професійне становлення майбутнього практичного психолога. Умань Візаві, 2015. 257 с.
4. Демчук О.А. Методика роботи практичного психолога. Умань Візаві, 2012. 312 с.

5. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія : навч. пос. Київ Центр учбової літератури, 2007 256 с.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ВИПУСКНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів, яка передбачена навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності 013 Початкова освіта в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін.

Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

Час на підготовку - 30 хвилин.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії. Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ВІДПОВІДІ СТУДЕНТА

Оцінювання результатів складання комплексного кваліфікаційного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань:

-за національною (4-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно.

-за 100-бальною шкалою:

90 – 100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками,

82 – 89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

75 – 81 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

69 – 74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками;

60 – 68 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;

11 менше 60 балів – незадовільно.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з випускного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за державний екзамен в цілому.

Оцінки державного екзамену виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка випускного екзамену (державного екзамену) визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзаменів та/або захисті випускної кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.